

Pasaules preses
brīvības diena

3. MAIJS

Vārds ir brīvs. Taču ievainojams.

1993. gadā ANO Ģenerālā asambleja pasludināja 3. maiju par Pasaules preses brīvības dienu. Šī diena ir kā atgādinājums, cik svarīga ir vārda un preses brīvība un cik augsta var būt tās cena.

Līdzās tematiskiem pasākumiem 3. maijā pasaule ar klusuma brīdi aicina godināt tos žurnālistus, kuru dzīvības dzisušas, cīnoties par cilvēku tiesībām būt informētiem.

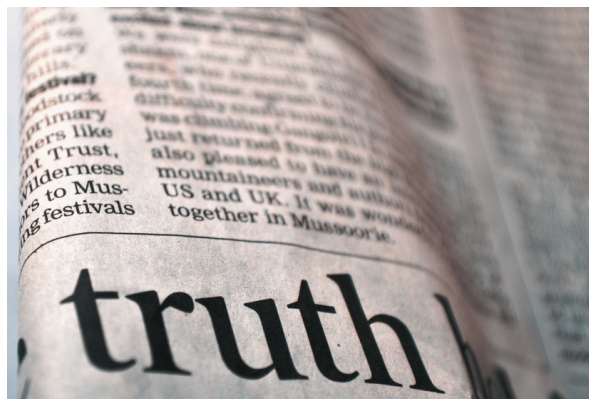

Pasaules preses brīvības indekss

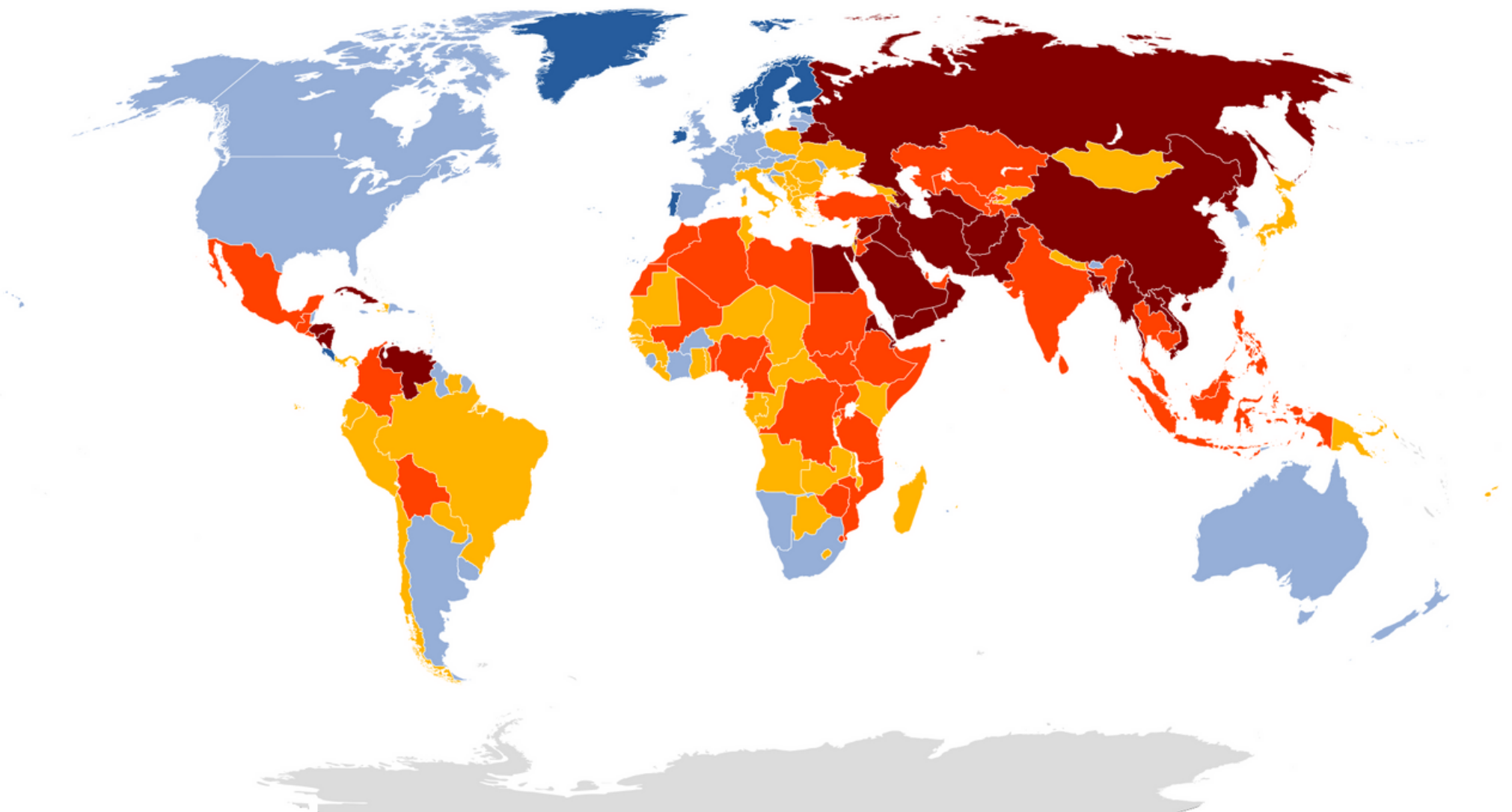

Katru gadu starptautiskā organizācija "Reportieri bez robežām" (*Reporters sans frontières*), kuras mērķis ir aizsargāt tiesības uz informācijas brīvību, pamatojoties uz pašas organizācijas vērtējumu, veido un publicē pasaules preses brīvības indeksu.

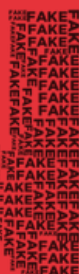
Tā mērķis ir atspoguļot žurnālistu, ziņu organizāciju un interneta lietotāju brīvības pakāpi katrā valstī, kā arī varas iestāžu centienus ievērot šo brīvību.

2022. GADA PRESES BRĪVĪBAS INDEKSS

■ Laba situācija ■ Apmierinoša situācija ■ Nopietnas problēmas ■ Sarežģīta situācija ■ Ļoti nopietna situācija ■ Nav informācijas

Mūsdienu vārda brīvību
arvien vairāk apdraud
dezinformācija.

Pilnveido medijpratības prasmes!

Lai stiprinātu ikviena interneta lietotāja medijpratību un informācijpratību, UNESCO izstrādāta MIL CLICKS* pieeja – sociālo mediju lapas, kurās īsi un kodolīgi regulāri tiek apskatītas dažādas šo prasmju šķautnes un problēmjautājumi.

Atrodi tiešsaistē MIL CLICKS atslēgvārdus un iegūsti praktiskus padomus, kā uzlabot savas medijpratības un informācijpratības prasmes un kā atpazīt dezinformāciju!

* MIL CLICKS - *Media and Information Literacy: Critical-thinking, Creativity, Literacy, Intercultural, Citizenship, Knowledge and Sustainability (Mediju un informācijas pratība: kritiskā domāšana, radošums, lasītprasme, starpkultūra, pilsoniskā līdzdalība, zināšanas un ilgtspēja)*

Rokasgrāmata pret dezinformāciju

2022. gadā Valsts kanceleja izdevusi Rokasgrāmatu pret dezinformāciju, kas sniedz valsts pārvaldē strādājošajiem praktiskas zināšanas un ieteikumus, kā iesaistīties valsts informatīvās telpas aizsardzības un drošības stiprināšanā.

Rokasgrāmatas pamatā ir ideja, ka jebkurš var sniegt ieguldījumu, lai rūpētos par informatīvās telpas drošību un noturību. Rokasgrāmatā ir ieteikumi pasākumiem gan individuālā, gan institūcijas līmenī, kā arī skaidrota valsts līmeņa pieeja stratēģiskās komunikācijas spēju attīstībai un informatīvās telpas drošības stiprināšanai.

Saite uz e-grāmatu:

<https://www.mk.gov.lv/lv/media/14255/download?attachment>

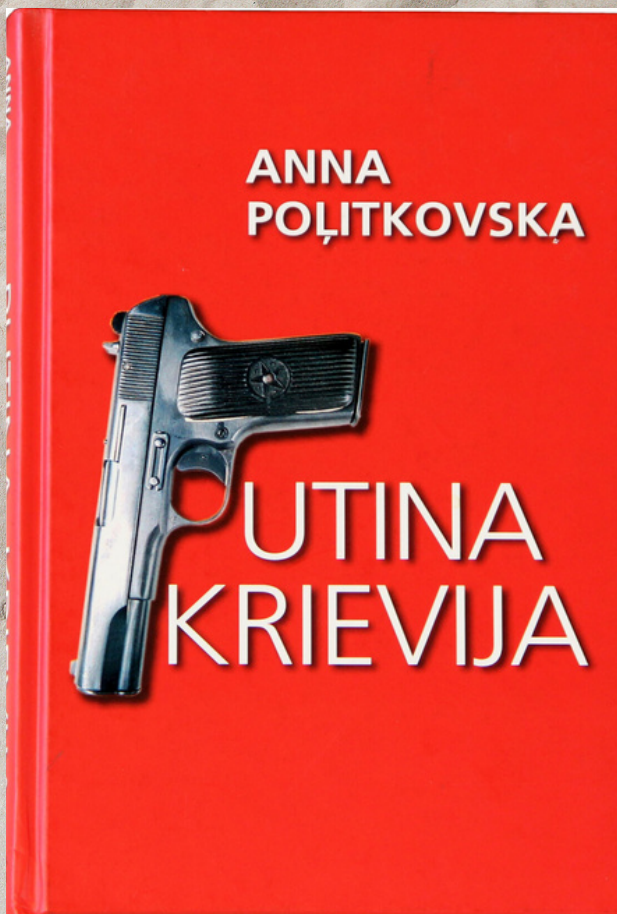
*“Bez brīvas preses nevar
pastāvēt brīva sabiedrība.*

Tā ir aksioma.”

Fēlikss Frankfurters, tiesnesis

Anna Poļitkovska "Putina Krievija" 2004

Anna Poļitkovska bija Krievijas laikraksta "Novaja gazeta" speciālkorespondente un atzīta cilvēktiesību aizstāve.

Autore savā grāmatā apsūdz Krievijas prezidentu Vladimiru Putinu visu pilsonisko brīvību apspiešanā un korupcijas veicināšanā, turpinot nostiprināt autoritāru režīmu.

Grāmatas noslēgumā viņa raksta: "Mēs esam atbildīgi par Putina politiku. Sabiedrība izrādīja bezgalīgu apātiju..."

[Saite uz VPK Bibliotēkas elektronisko katalogu:](https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=87713&ident=1118950#copies)

<https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=87713&ident=1118950#copies>

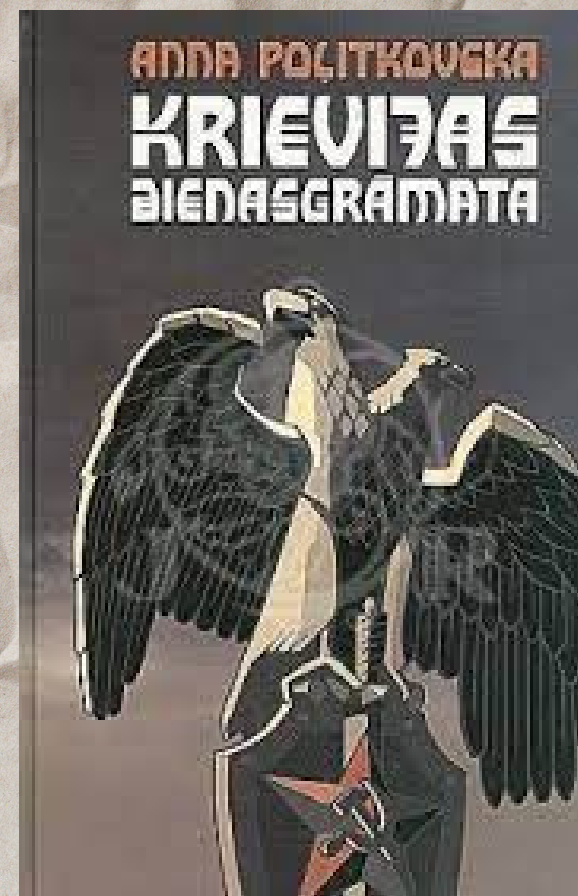

Anna Poļitkovska "Krievijas dienasgrāmata" 2007

Izcilās un drosmīgās žurnālistes radīts iznīcinošs Krievijas portrets. Darbs, pēc kura pabeigšanas Annu Poļitkovsku nogalināja algots slepkava.

Savā grāmatā autore ataino nožēlojamo stāvokli, kurā dzīvo miljoniem Krievijas iedzīvotāju, un bez žēlastības atmasko Vladimira Putina prezidentūras politiskās elites cinismu un korumpētību, melus un valsts varas īstenotos absurdos pārkāpumus likumdošanā.

"Krievijas dienasgrāmatai" raksturīgs skaidrs redzējums, nesamierināšanās un cilvēcīgums, kas padarījis Annu Poļitkovsku par varoni daudziem lasītājiem visā pasaulē.

[Saite uz VPK Bibliotēkas elektronisko katalogu:](https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=108701&ident=1139829#copies)

<https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=108701&ident=1139829#copies>

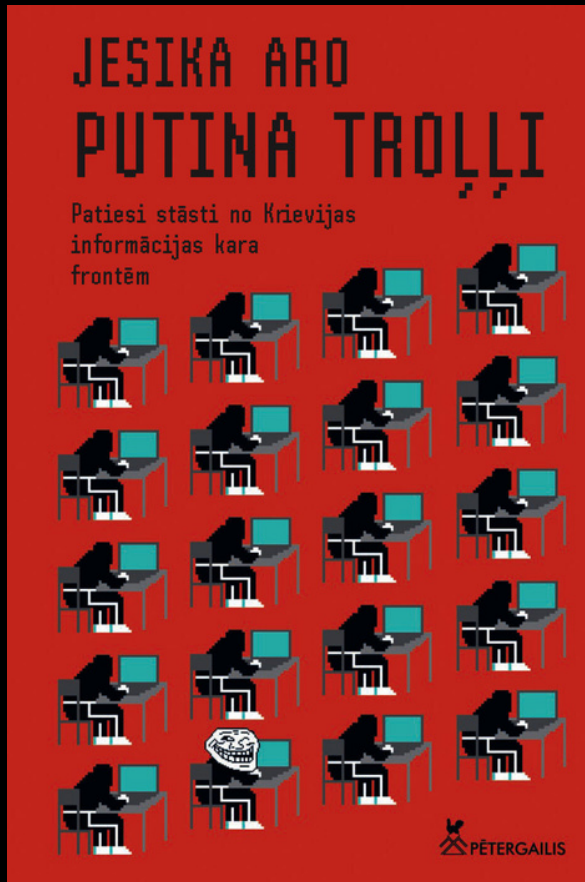

*“Preses brīvība ir ne tikai
svarīga demokrātijai, tā ir
demokrātija.”*

Volters Kronkaits, ziņu reportieris

Jesika Aro "Putina troļļi" 2022

Somijas žurnālistes grāmata, pēc kuras iznākšanas ASV Valsts departaments Jesikai Aro piešķīra "Sieviešu drosmes balvu", bet tā brīža prezidents Donalds Tramps tomēr neļāva to saņemt, jo žurnāliste bija uzrādījusi Krievijas iejaukšanos vēlēšanās, kurās viņš uzvarēja.

Tikko žurnāliste uzsāku pētniecību, pret viņu tika izvērstas noziedzīgas kampaņas, tika sūtītas draudu ziņas. Jesiku Aro apsargāja Somijas policija, taču kādā brīdī situācija kļuva tik saspīlēta, ka viņai bija no savas valsts jābēg. Tas vēl vairāk nostiprināja žurnālistes pārliecību, ka Krievijas "informatīvie ieroči" ir drauds ne tikai indivīdam, bet arī citu valstu drošībai, un par to jārunā skaļi.

Saite uz VPK Bibliotēkas elektronisko katalogu:

<https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=170995&ident=1201958#copies>

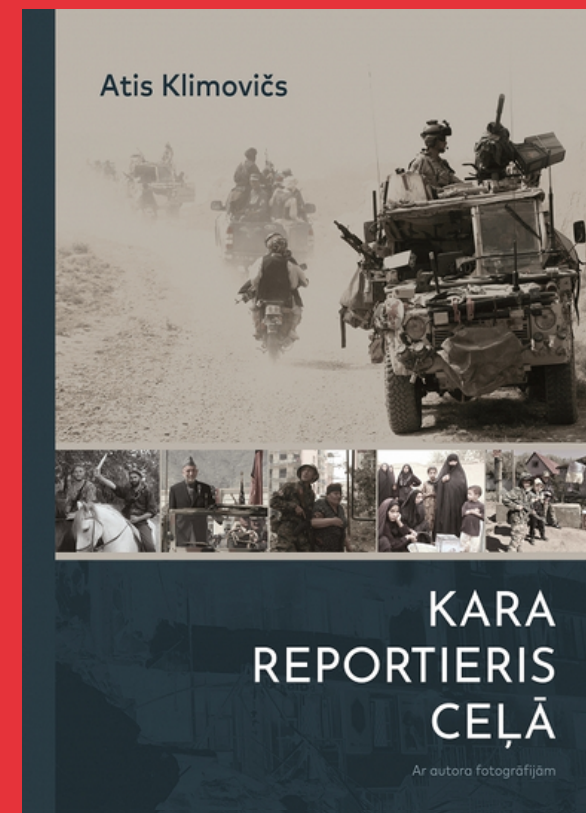

Atis Klimovičs

"Kara reportieris ceļā"

2022

Grāmatā vēstīts par konfliktu vietām, kuras žurnālists apmeklējis un kur saskāries arī ar vārda brīvības ierobežojumiem. "Tas, ka autoritārās valstīs nav vietas brīvai presei, pasaules vēsturē nav nekas unikāls. Putins ļoti labi apzinājās, ka viņam nav pa ceļam ar brīviem medijiem, tos viņš pamazām iznīcināja," saka Klimovičs. "Krievijā neļāva iebraukt daudzu valstu žurnālistiem, kuri brauca uz Čečeniju, kuri rakstīja, rādīja, ko viņi redzēja, kas bija patiesība. Es iekļuvu viņu skaitā, zināmā mērā – paldies par darba novērtējumu".

[Saite uz VPK Bibliotēkas elektronisko katalogu:](https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=170995&ident=1201958#copies)

<https://skolas.biblioteka.lv/Alise/lv/59/book.aspx?id=170995&ident=1201958#copies>

“Bez faktiem nav patiesības.
Bez patiesības nav uzticēšanās.
Bez uzticēšanās nav
demokrātijas.”

Marija Resa, žurnāliste,
Nobela Miera prēmijas laureāte

Novērtēsim vārda brīvību

Kopš Preses brīvības dienas iedibināšanas ir pagājušas trīs desmitgades, tomēr plašsaziņas līdzekļu brīvība un žurnālistu drošība arvien tiek pakļautas uzbrukumiem. Daudzi žurnālisti visā pasaulē turpina ziņot par netaisnību savās valstīs par spīti apstāklim, ka ik dienas saskaras ar draudiem, iebiedēšanu un vajāšanu.

Brīva prese ļauj veidot demokrātiskāku, spēcīgāku un iekļaujošāku sabiedrību, un tai ir būtiska nozīme cilvēktiesību aizsardzībā un veicināšanā, tāpēc novērtēsim vārda brīvību.